

בס"ד, מנחם אב תשפ"א

דבר תורה לפרשת דברים – ד"ר חנה הנדלר

פרשת דברים – חזון

מה עושים עם חוברת הקינות לאחר ט' באב? מנהג חסידים לשים בגניזה, מתוך ביטוי לאמונה שלא נזדקק להם לשנה הבאה, שהרי נהיה בעז"ה בירושלים הבנויה. מנהג זה מבטא את הדרך שבה הסתכלה החסידות על ימי בין המיצרים. מצד אחד היא היתה מחוייבת להלכות האבילות של ימים אלו ומצד שני העצב, האבילות, הפסמיות נגדו את השקפת עולמה שדגלה בשמחה, באופטימיות וביכולת התקון.

ולכן היא העדיפה לעסוק בענייני הגאולה והתקון מאשר בענייני החרבן. יתירה מכך: בין המיצרים נתפס לא כריחוק מהקב"ה, אלא להיפך כהזדמנות מעולה להתקרב אליו. המגיד ממזריטש, תלמידו של הבעל שם טוב, דרש את הפסוק באיכה (א, ג) "כל רודפיה השיגוה בין המיצרים", לא במובן השלילי כפי שמשמע מהכתוב, אלא "כל רודפי י-ה השיגוה בין המיצרים". ימי בין המיצרים הם הזמן להתקרבות להקב"ה, שכן "המלך בשדה", אמנם הוא בשדה כי נחרב ארמונו, אבל דווקא לכן הוא זמין ונגיש.

בדרך דומה התייחסו בחסידות לשבת 'חזון' כמייצגת את הכח האלוקי שלא נעלם גם בגלות. "ה' אלהינו דבר אלינו בחורב לאמר רב לכם שבת בהר הזה" (דברים א, ו). הפרשה זאת נקרא תמיד בין המצרים בשבת חזון. והיא מרמזת לנו כי ה' אלהינו דבר אלינו בחורב. אף שבית המקדש הוא חרב אעפ"כ רב לכם שְׁבֵת הוא שְׁבֵת. כי האמנם כל המועדים הם לפי הזמנים כמי"ש מקדש ישראל והזמנים והיה לנו מצות עליית הרגל והבאת הקרבנות, ובזמן הזה אין לנו דבר, אבל שבת היא קביעא וקיימא גם בזמן הזה וזה שאמרו חז"ל (שבת י, ב) מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה. אף שבהמ"ק נגנו אך השבת קיים לעולם... גם כן הרמז ה' אלהינו דבר אלינו בחורב. ר"ל הדברי תורה הם אלינו גם בזמן החורבן... גם בזמנה"ז השכינה שורה בישראל ביום השבת (ר' שלמה מרדומסק, תפארת שלמה, פ' דברים).

יש לציין כי גם הפרשות הקודמות הנקראות בשבתות בין המיצרים נתפרשו בתורת החסידות כרומזות על הגאולה החבויה בתוך הגלות ויש בהן תקווה ועידוד. הקרבנות המוזכרים בפרשת פנחס רומזים על כך שעוד נחזור לעבודת הקרבנות, וכן ענין חלוקת הנחלות שבפרשות הקודמות רומזת על כך שנחזור לארץ.

תורת החסידות הדגישה את חשיבותם של הגעגועים של כל יחיד לימי קדם בתהליך הגאולה. מסופר על ר' נפתלי מרופשיץ, שהיה לוי, שבימי בין המיצרים, שבהם נוהגים לעשות תקון חצות גם בחצות היום, הסתובב בבית מדרש ושר "והשב כהנים לעבודתם ולוויים לשירם ולזמרם", כלומר הדגשת הגעגועים והציפיה. רעיון זה מובא כבר אצל הכוזרי:

"מי שמעורר בלב בני אדם אהבה למקום הקדוש הזה ראוי לשכר בלא ספק והוא מקרב עת בוא תקותנו כמה שנאמר אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחננו. זאת אומרת ירושלים לא תבנה כי אם כאשר ישתוקקו אליה בני ישראל תכלית תשוקה עד אשר יחוננו את אבניה ואת עפרה. (ר' יהודה הלוי, ספר הכוזרי, מאמר חמישי אות א - כ).

תורת החסידות גם עודדה את המתאבלים שלא ליפול לידי יאוש, שהרי דורות רבים התאבלו ועדין לא זכינו לגאולה, וכך הסביר ר' לוי יצחק מברדיטשב את דברי חז"ל "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה" (תענית ל, ע"ב) כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה. הכלל הוא, כל כוחות האדם נמשך אחר המחשבה בזה שהאדם חושב נמשך כל עצמות האדם, ונמצא כאשר האדם חושב בקדושה ומתאבל על ירושלים אז מחשבתו ועצמותו בקדושה וזוכה הוא לשון הזדככות, אז האדם מזדכך ורואה עתה בשמחה קצת, דהיינו קצת משמחת ירושלים איך יהיה לעתיד לבוא (קדושת לוי, מגילת איכה).

כלומר, יש מעט מהגאולה גם באבלות רק שצריך להכין את הנפש לכך. כל דור וכל אדם מכין קצת לקראת הגאולה, אם ע"י געגועים ואם ע"י ביטויים שונים של עבודת ה', וכך הסביר הישפת אמת' את דברי חז"ל בירושלמי במסכת יומא: "כל דור שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו".

"...קשה להבין שהיו הרבה דורות צדיקי עליון שנאמר שהיה ראוי להיות נחרב בימיהם. ונראה לפרש כי כל ימי הדורות מצטרפין ומתכנסין כל ההארות של עבודת בני"י להיות ראויין לגאולה, כי היעלה על הדעת שדור הגאולה יהיו כ"כ ראויין בזכותם בלבד לגאולה. רק שזכות כל דור ודור עוזר ומביא מעט בנין בהמ"ק. והבנין נמשך כל ימי הגלות כמאמר בונה ירושלים [הכוונה שהפועל "בונה" הוא בלשון הווה]... וז"ש שאינו נבנה בימיו שאין ימיו בכלל הבנין כנ"ל. וכל אדם בפרט ג"כ צריך לידע שכל מעשיו הם סיוע לבנין בהמ"ק. וכפי מה שמקבלין על עצמו עול מלכות שמים מסייעין לבנינו כמ"ש הכל מסייעין לבנינו של מלך. (פרשת דברים, שנת תרל"ד).

העולה מתוך המקורות החסידיים הוא כי שבת חזון אינה רק חזון ישעיהו המוכיח, אלא היא גם החזון המדבר מתוך החרבן ומנבא גאולה עתידית שניצנוציה טמונים כבר בגלות.